

INIJOSS

İnönü University International Journal of Social Sciences / İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi,

Volume/Cilt 9, Number/Sayı 1, (2020)

<http://inonu.edu.tr/tr/inijoss> --- <http://dergipark.gov.tr/inijoss>

ARAŞTIRMA MAKALESİ | RESEARCH ARTICLE

Gönderim Tarihi: 15.04.2020 | Kabul Tarihi: 23.06.2020

DİN EĞİTİMİ BAĞLAMINDA ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN DİNDARLIK ALGI DÜZEYLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME (İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)*

Veysel Karani ALTUN

Dr. Milli Eğitim Bakanlığı
v_altun44@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4128-5394>

Atıf / Citation: Altun, V. K. (2020). Din Eğitimi Bağlamında Üniversite Öğrencilerinin Dindarlık Algı Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme (İnönü Üniversitesi Örneği). *İnönü University International Journal of Social Sciences & İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, (INIJOSS)*, 9(1), 115-131.

Öz

Bu çalışma, lisans eğitimine devam eden öğrencilerin dindarlık algılarını etkileyen temel faktörleri incelemektedir. Çalışmada aynı zamanda öğrencilerin dindarlık algılarındaki değişim de ele alınmıştır. Demografik gibi bazı bağımsız değişkenlerin ve sınıf düzeylerinin öğrencilerin dindarlık algılarında bir değişimi etkileyip etkilemediği incelenmiş ve yöntem olarak tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın evreni İnönü Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, İlahiyat Fakültesi ve Hukuk Fakültesi 1. ve 4. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışmanın örnekleme ise basit tesadüfi yöntemle seçilmiştir. Araştırma verileri dindarlık algı ölçeği ve kişisel bilgiler formu ile toplanmıştır. Verilerin analizi için SPSS programı kullanılmış ve ikili karşılaştırmalarda bağımsız gruplar için t-testi, çoklu karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırma verilerinde elde edilen bulgulara göre katılımcıların genel dindarlık algı düzeylerinin $\bar{x}=4,34$ ortalama ile iyi düzeyde, buna mukabil ibadet düzeyi boyutunun $\bar{x}=3,94$ ortalama ile düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dindarlık, Yükseköğretim, Din, Din Eğitimi

* Etik Beyan : “Din Eğitimi Bağlamında Üniversite Öğrencilerinin Dindarlık Algı Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme (İnönü Üniversitesi Örneği)” başlıklı çalışmada 2020 yılı öncesi araştırma verileri kullanılmıştır. TR Dizin Bilgilendirmesi’ne göre bu tarihten evvel elde edilen verilerin kullanılması durumunda makaleler için geriye dönük etik kurul izni zorunlu değildir

AN INVESTIGATION ON RELIGIOSITY PERCEPTION LEVELS OF UNIVERSITY STUDENTS IN THE CONTEXT OF RELIGIOUS EDUCATION (THE SAMPLE OF INONU UNIVERSITY)

Abstract

This study examines the main factors affecting the perception of religiousness of students attending undergraduate education. It also discussed the change in the students' perception of religiosity. In addition, it was examined whether some independent variables such as demography and year at university caused a change in the students' perception of religiosity and survey method was used. The scope of the study consists of students studying in the first and fourth grades of the Faculty of Arts and Sciences, Faculty of Education, Faculty of Engineering, Faculty of Theology and Faculty of Law in İnönü University. The sample of the study was chosen by simple random method. The research data were collected through religiosity perception scale and personel information form. For data analysis, SPSS program was used. T-test was used for independent groups in binary comparisons, and one-way variance analysis was used in multiple comparisons. According to the findings obtained in this research data, it is seen that the general perception of religiosity levels is at a good level with an average of $x=4,34$, on the other hand it is seen that the worship size is low with an average of $x=3,94$.

Key Words: Religiosity, Higher Education, Religion, Religious Education

1. Giriş

Dindarlık algı düzeylerini etkileyen faktörlerin başında demografik özellikler ve bireyin almış olduğu akademik eğitimin niteliği gelmektedir. Bu faktörlerle birlikte araştırmanın uygulandığı kitlenin eğitim niteliği ve din eğitimini alıp almadığı değişkenini ortaya çıkarmak meselenin daha açık bir şekilde izahatını yapmaya olanak tanır.

Bireyin ruhsal ve bedensel yeteneklerinin tümünü bütünlük içerisinde geliştirmek, eğitimin en önemli amaçlarından biridir. Eğitimde beklenen temel hedef zihin, irade, vicdan, duygu ve alışkanlık gibi ruhsal olguların birlikte değerlendirilmesidir. Bu olguların birkaçının geliştirilmesi ve diğerlerinin ihmal edilmesi bireyin psiko-sosyal açıdan birtakım sorunlarla karşı karşıya kalması ile sonuçlanabilir. Din eğitiminin de bireysel ve toplumsal yaşam açısından önemli bir ihtiyaç olduğu göz ardı edilmemelidir (Koç, 2017, s. 88). Eğitimin öncelikli amaçları arasında da, toplumun bireylerinin, toplumun gereksinimleri doğrultusunda öğrenmelerine katkıda bulunmaktır. Bu bağlamda düşünüldüğünde eğitim olgusunun özellikle din alanındaki yansımalarının gözlemlenmesinin önemli bir konu olduğu görülebilir.

İnanma, bireylerde var olan ve karşılanması gereken bir ihtiyaçtır. İman, bireylerin hayatına anlam katar ve bu anlamda insan için imanın üstünde bir değer yönelim yoktur (Clark, 2004, s. 81). Sistematik bir din eğitimi almamış bireyler bile kendilerini bir din veya mezhebe ait olarak görür ve bu ölçüler içerisinde değerlendirmelerde bulunur. Belirli bir toplum içerisinde doğmuş ve toplumun ayin, tören, ibadet gibi dini uygulamalarına bir şekilde katılmış bireylerin kendilerini bu din veya mezhebin doğal bir üyesi olarak görmeleri birey ve toplum için alışılmış bir durumdur (Oruç, 2014, s. 102).

Bireyin davranışlarındaki değişimin en büyük faktörü dindir. Dinin öğretileri, birey tarafından benimsendiğinde karakter ve değerlerin gelişimini etkileyen hakikatler içerir. Din bireyin yaşamında aile, iş, günlük ve sosyal olayların yorumlanması gibi hususlarda etkili olabileceği gibi bireyin sahip

olduğu potansiyel yetenekleri geliştirmesi için bir imkân olarak da görülebilir. Din getirdiği ilkeler ve belirlediği ideal hedeflerle bireyin toplum içinde varlığını konumlandırmasını sağlar. Aynı zamanda din insana insanüstü bir varoluşun kapılarını aralar. İnsana kendini aşma imkânı sunar (Ayten, 2005, s. 186). Din, bireye başka tür öğretilerle sunulamayacak olan bir yalınlık, sadelik verir. Bu basitlik içinde yolculuk yapmaya karar veren kişiye her alandaki erdemin yolunu açabilir (Mehmedoğlu, 2005, s. 102).

Bu değerlendirmelerden sonra denilebilir ki din insana yaşamın her alanı için değerler sistemi sunar. Özellikle yükseköğrenime devam eden öğrenciler üzerinde yapılan araştırmalar göstermektedir ki, ibadet ve dua, bireyi alçak gönüllü olmaya, kendi sınırlarının farkında olmaya ve kendinin en derin yönlerini keşfetmeye, benlik bilincini güçlendirmeye yol açar. Yapılan araştırmalar bu noktada ibadet ve duanın ruh sağlıkları ile psiko-sosyal uyum arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktadır (Hayta, 2000). Din, bireyi yalnızca kutsal olan sahada değil hayatın sıradan işlerini tercih etme noktasında da özgür kılar. Bu özgürlük bireyin sorumluluğunun başlangıç noktasını tayin eder. Dini değerleri sahiplenip içselleştirmek, ancak onların hakkıyla bilinmesi sonucunda ortaya çıkar (Mehmedoğlu, 2005, s. 88).

İçerdiği öznellik itibarıyla üzerinde ittifak edilen dindarlık kavramının bir tanımından söz etmek zordur. Dindarlık kavramı üzerinde düşüncelerini beyan edenler, dindarlık kavramını, “Belli bir dinin belirli bir zamanda ve şartlarda belli bir kişi, grup veya toplum tarafından yaşanması” şeklinde tarif etmektedir (Günay & Çelik, 2006, s. 9). Dindarlık kavramı, “Bir kişinin mensubu olduğu dine ait inanç, ibadet ve sembollere ilişkin içten kabul, yoğunlaşma ve meşgul olma derecesi” şeklinde de tarif edilmektedir (Arslan, 2011, s. 40). Tariflerden de anlaşılacağı gibi kişinin sahip olduğu bilgi düzeyine göre somutlaştırdığı davranışlarından, kişinin dini yaşama biçimleri konusunda fikir yürütülebilir. Bir kişinin dindarlık algı düzeyinin veya dini yaşam biçimlerinin ne düzeyde olduğu o kişinin dini tutum ve davranışlarından hareketle tespit etmek mümkündür.

Dindarlığın öznel bir tecrübe olduğunu belirten Allport bu konuda, her insanın dini duygulardaki yaşantısının aynı olamayacağını ifade eder. O’na göre her birey, kendine özgü bir varlık olduğundan dini davranışların deneyimlenmesi de kendine özgü olacaktır (Allport, 2004, s. 45). Allport, dini ritüelleri topluca yapanlar için de ibadetlerin her bireye göre anlamının farklılaşacağını vurgulayarak dindarlığın öznel tarafına işaret etmektedir.

Dindarlık, dini duygu açısından bireylere göre farklılık arz eden bir tecrübe olduğu gibi kavram açısından farklı disiplinlerce birbirinden farklı şekilde izah edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında dindarlık kavramının çeşitli şekillerde tanımlanabildiği görülmektedir. Dindarlığın psikolojik sosyolojik, teolojik v.b zaviyelerden farklı şekillerde tanımlanmasının mümkün olması dindarlık kavramının içerdiği öznellikten kaynaklanmaktadır. Öyle ki, dinin bilinen tüm emirlerini yerine getiren birinin kendisini “yeteri kadar dindar olmayan biri” olarak değerlendirmesi de, hiçbir ibadeti tam olarak yerine getirmediği halde Allah’a bağlılık hisseden bir kimsenin kendisini “tam bir dindar” olarak nitelemesi de olasıdır (Horozcu, 2019, s. 428). Bu açıdan bakıldığında dindarlığın nesnel bir ölçütünün olamayacağı açıktır.

Dindarlığın birbirinden farklı görüntüler içinde tezahür edebildiğini vurgulamak gerekmektedir. Üzerinde uzlaşmış bir dindarlık kavramı tanımının olmamasının sebeplerinden biri dindarlığın çok çeşitli faktörlerden beslenerek kendine özgü bir yapı ve muhteva kazanmasıdır. Çünkü dindarlık,

inanç ve pratikler, sosyokültürel ortam, bireyin kişilik yapısı olmak üzere birbirleriyle karşılıklı ilişki içerisinde olan üç temel faktörün etkisi altında biçimlenebilmektedir (Yapıcı, 2006, s. 68).

Dindarlık üzerinde farklı disiplinlerce yapılan araştırmalarda irdelenen önemli konulardan biri, dindarlığın çeşitli bileşenlerinin birbirlerini etkileyip etkilemediğidir. Bu çalışmada yükseköğrenimin farklı fakültelerinde öğrenim gören bireylerin dini yaşamlarına dair görüşlerinden yola çıkarak dindarlık algılarında hangi faktörlerin etkili olduğu konu edilmektedir.

Geçmişte olduğu gibi bugün de değişen toplum şartları ne olursa olsun din doğrudan veya dolaylı olarak etkisini insan hayatının bütününde hissettirmektedir. Bireylerin hayatın anlamını, kendi varlığının mahiyetini ve varlığının varlık âlemindeki konumunu belirleyebilmesi dine olan gereksinimlerin birer işaretleri olarak görülmektedir.

Bireylerin, zihin, ahlak ve duygu bakımından nasıl yetiştiğini ortaya çıkarmak için bir takım araştırmalarda bulunmak gerekmektedir. Bu durumda yükseköğretimde okuyan öğrencilerin dini yaşam ile ilgili algı düzeylerinin ölçülmesi ve bu düzeye etki eden kişisel ve sosyo-ekonomik faktörlerin incelenmesi önem arz etmektedir.

Eğitimin insanın bütünlük kazanması süreci olduğu gerçeğini görmemiz gerekir. İnsan, bedensel, fiziksel, ruhsal, dinsel, sanatsal, çevresel nitelikleriyle bir gelişim sürecindedir. Bu süreç ise eğitim ortamında gerçekleşen bir hadisedir (Bilhan, 1990, s. 31). Aynı zamanda bireyin bütün yetenek ve eğilimlerinin eğitim süreci ile birlikte sosyal ve kültürel değerlerle birlikte değişime uğrayacağı göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Cebeci, 1996, s. 102).

Kabul etmeliyiz ki, yükseköğretim kurumlarının uzun soluklu kurumlar olması sebebiyle kendilerine ait yapısı ve değerler sistemi ile eğitim sürecinde müstesna bir yeri vardır. Üniversiteler, bireylerin hem kariyer planlamasına imkân vermekte hem de şahsiyet oluşumu için imkân tanımaktadır (Cafoğlu & Akar, 2007, s. 778).

Din eğitimi, din psikolojisi, din sosyolojisi gibi farklı disiplinlerin ilgi alanına giren dindarlıkla ilgili çalışmalarda, dini davranışların bireyin ve toplumun değerlerinin oluşumundaki etkisini ortaya çıkarmaya yönelik pek çok bilimsel araştırmalara rastlamak mümkündür. Bu çalışmanın amaçlarından biri, farklı fakültelerde okuyan öğrencilerin dini yaşamlarına dair görüşlerinden yola çıkarak örgün anlamda eğitim kademesinin son halkası olan yükseköğretim kurumlarında eğitimin dini ve ahlaki boyutuna duyulacak ihtiyaç ile ilgili yapılacak olan araştırmalara veri sunmaktır.

1.1. Konu, Amaç ve Önem

Bu çalışmanın konusu, yükseköğrenime devam eden öğrencilerin dindarlık algı düzeyleridir. Dindarlık algılarının ya da dinin etkisini hissetme düzeyinin pek çok faktörden kaynaklandığı yukarıda belirtildi. Demografik özelliklerden oluşan bağımsız değişkenlerin yanı sıra fakülte ve sınıf düzeylerinin dindarlık algılarında bir farklılık oluşturup oluşturmadığı bu çalışmada ele alınmıştır.

Bu çalışmanın amacı, üniversiteli gençlerin dindarlık algılarını etkileyen faktörleri belirlemektir. Bu araştırmada dindarlık algı düzeyi ölçme aracı olarak kullanılan ölçek inanç ve ibadet olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Araştırma bulguları sayesinde, Türkiye'de

yükseköğretime devam eden öğrencilerin dindarlık algı düzeylerinin cinsiyet, yaş, fakülte ve sınıf değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

1.2. Hipotezler

- I. Cinsiyet değişkeni dindarlık algı düzeyini etkilemektedir. Kadınlar dindarlık algı düzeyinin genel ve alt boyutlarında erkeklere göre daha yüksek ortalamaya sahiptirler.
- II. Öğrenim görülen fakülteye göre dindarlık algı düzeyi farklılık göstermektedir.
- III. Öğrenim görülen sınıf düzeyi dindarlık algı düzeyi üzerinde etkilidir. Üst sınıflarda okuyan öğrenciler alt sınıflara nazaran daha yüksek ortalamalara sahiptir.
- IV. Yerleşim yeri dindarlık algı düzeyinde bir farklılığa neden olmaktadır. Şehirde yaşayanlar, köy ve kasabalarda yaşayanlara göre daha az ortalamalara sahiptir.
- V. Katılımcıların öğrenim hayatı boyunca barındığı yer ile dindarlık algı düzeyi arasında farklılık bulunmaktadır. Ailesiyle kalanların dindarlık algı düzeyleri diğerlerine oranla daha yüksektir.

1.3. Yöntem

Araştırmada dokümantasyon ve tarama modelleri kullanılmıştır. Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama araştırması denir (Büyüköztürk, 2014, s. 14). Değişkenlere yönelik bilgiler anket tekniği ile elde edilmiştir. Bu araştırmanın evreni İnönü Üniversitesi Eğitim, İlahiyat, Hukuk, Mühendislik ve Fen Edebiyat Fakülteleri lisans öğrencileridir. Örneklem ise basit tesadüfi yöntemle seçilmiştir.

1.4. Örneklem

Bu araştırma 458 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcılardan %59,6'sının kadın, %40,4'ünün erkek olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların fakülteye göre dağılımı; %16,4'ü Eğitim, %22,9'u İlahiyat, %11,6'sı Hukuk, %16,2'si Mühendislik, %21,2'si ise Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinden oluşmaktadır. Katılımcıların %42,6'sı 1. sınıf ve %57,4'ü 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

1.5. Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama formu 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sosyo-demografik değişkenler ele alınmıştır. İkinci bölüm ise dindarlık algı düzeyi ölçeğinden oluşmaktadır. Dindarlık algı düzeyi ölçeği kendi içerisinde inanç ve ibadet boyutu olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır.

Dindarlık Algı Düzeyi Ölçeği: Bu çalışmada sosyo-demografik bilgilerin olduğu bölüm ile birlikte 14 maddeden oluşan likert tipi "dindarlık algı düzeyi ölçeği" kullanılmıştır. İki boyutlu olarak değerlendirilen ölçeğin birinci boyutu, 7 maddeden oluşan inanç düzeyi, ikinci boyutu ise 7 maddeden oluşan ibadet düzeyi belirlemeye yönelik ifadelerden oluşmaktadır. Her madde "hiç uygun değil", "genellikle uygun değil", "biraz uygun", "uygun", "tamamen uygun" şeklinde en olumsuzdan en olumlu olana doğru sıralanmış olup puanlaması 1,2,3,4,5 şeklinde yapılmıştır.

14 sorudan oluşan bu ölçek faktör analizine tabi tutulmuş ve onun 3 faktör boyutunda toplandığı görülmüştür. Yapılan faktör analizi sonucu, ölçeğin yapısal geçerliliğinin uygun olduğu görülmüştür (KMO: ,885; Bartlett's Test of Sphericity: $\chi^2=2238,848$; $p=,000$). 14 sorudan oluşan dindarlık algı düzeyi ölçeği üç boyuta ayrıldığı, elde edilen üç boyutun toplam varyansın 57,086'sını açıkladığı tespit edilmiştir. Her bir boyut kendi içlerinde pearson korelasyon analizine tabi tutulmuş, her boyutta tüm sorular arasında güçlü düzeyde ilişkinin olduğu tespit edilmiştir ($p=,000$). Ölçeğin güvenilirliğine yönelik yapılan testte Cronbach's Alpha değerinin ,825 olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular doğrultusunda ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğin yüksek olduğu ve kullanıma uygun olduğu anlaşılmıştır. Bu ölçek likert tipi 5'li derecelendirme biçiminde hazırlanmış, ortalamalar üzerinden analize tabi tutulmuştur. Buna göre ortalamaların 5'e yaklaşması dindarlık algı düzeyinin yüksek olduğu 1'e yaklaşması ise düşük olduğu şeklinde değerlendirme yapılmıştır.

Dindarlık algı düzeyi ölçeği ile toplanan veriler SPSS 22 paket programı ile analiz edilmiştir. Bu araştırmada parametrik testlerden t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testleri uygulanmıştır. İlişkili iki örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan (birbinden) anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek için t-testi; iki ya da daha fazla çok ilişkili ölçüm setlerine ait ortalama puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test etmek için de tek yönlü ANOVA tekniği kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2012, s. 67). Bu testler için anlamlılık düzeyi $p<0.5$ olarak kabul edilmiştir. Ayrıca F değerinin anlamlı olduğu durumlarda farkın kaynağını belirlemek için post-hoc test olarak scheffe testi kullanılmıştır.

2. Bulgular

Bu bölümde araştırma verilerinin analizinde elde edilen bulgulara ve bunlara ait yorumlara yer verilmiştir. Öncelikle katılımcıların inanç boyutu, ibadet boyutu ve genel dindarlık algı düzeyi ortalamalarına bakılacak olup sonrasında dindarlık algı düzeylerinin cinsiyet, fakülte, sınıf, yerleşim yeri ve öğrenim hayatı boyunca barınan yer değişkenlerine göre puan ortalamalarına göz atılacaktır.

2.1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dindarlık Algı Düzeylerinin İncelenmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel dindarlık düzeyleri ile birlikte inanç boyutu ve ibadet boyutu düzeylerine ait puan ortalamaları tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Dindarlık Algı Düzeyleri

	N	\bar{X}	Ss	t	P
İnanç Boyutu	458	4,74	0,47	215,33	0,000
İbadet Boyutu	458	3,94	0,80	105,40	
Genel Dindarlık	458	4,34	0,57	161,82	

Tablo 1 verilerine göre katılımcıların dindarlık algı düzeyi ölçeğinin inanç boyutunda 5 üzerinden 4,74 ($S=0,22$), ibadet boyutunda 3,94 ($S=0,37$) ve genel dindarlık algı düzeyi bakımından ise 4,34 ($S=0,57$) ortalama elde edilmiştir. Bu verilere göre katılımcıların genel dindarlık algı düzeyinin

yüksek olduğu söylenebilir. Katılımcıların boyutlar arası ortalamalarına bakıldığında ibadet boyutu ortalamasının inanç boyutuna göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Bu tabloda elde edilen verilerden biri, inanç boyutu ortalamasının ibadet boyutu ortalamasından yüksek çıkmasıdır. Dindarlığın teori ve bilgi boyutunu oluşturan inanç boyutunda yüksek puanlar elde edilirken uygulamaya dönük olan ibadet boyutunda nispeten daha düşük puan elde edilmesi dikkat çekici bir durumdur. Benzer çalışmalarda da dindarlığın inanç etki boyutu puanının ibadet etki boyutu puanında yüksek çıktığı görülmektedir. Kızılgöçer (2016, s. 153) ve Ayten (2016, s. 293)'in çalışmalarında da benzer sonuçların görüldüğü tespit edilmiştir.

Gerek benzer çalışmalarda gerek bu çalışmada elde edilen verilere bakıldığında toplumun her kademesinde birbirine benzeyen dindarlık boyutlarının olduğu görülmektedir. Bireylerin bilgi bakımından inançlarının yeterli olduğunu düşündükleri halde inancın pratiğe dönük tarafı olan ibadet konusunda yeterli hassasiyeti göstermedikleri söylenebilir. Bireyin ibadetlerini yerine getirmeden sadece inanç boyutuyla kendisini dindar hissetmesi İslam dini için düşünüldüğünde üzerinde düşünülmesi gereken bir husustur. Bu bağlamda dindarlık bireyin iman etmesi, ibadetlerini yerine getirmesi bir anlam taşır (Arslan, 2011, s. 59).

2.2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dindarlık Algı Düzeylerinin, Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet değişkeninin dindarlık algı düzeyini etkilediği, kadınların dindarlık algı düzeyinin genel ve alt boyutlarında erkeklere göre daha yüksek ortalamaya sahip olduğu araştırmamızda bir hipotez olarak ileri sürülmüştür.

Araştırmaya katılan kadın ve erkek öğrencilerinin dindarlık algı düzeyi puanları arasında bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar arasında t-testi yapılmıştır. Yapılan t-testi analizine ilişkin bilgiler tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2:Cinsiyete Göre Öğrencilerin Dindarlık Algı Düzeyi Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	P
İnanç Boyutu	Kadın	273	4,75	0,43	1,044	0,33
	Erkek	185	4,71	0,51		
İbadet Boyutu	Kadın	273	4,05	0,76	3,13	0,000
	Erkek	185	3,77	0,82		
Genel Dindarlık	Kadın	273	4,40	0,55	2,35	0,000
	Erkek	185	4,24	0,59		

*p<0.05

**p<0.01

***p<0.001

Araştırmaya katılan öğrencilerin dindarlık algı düzeyi puanlarının cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan bağımsız örneklem için t-testi sonucunda aradaki farkın inanç boyutunda anlamlı olmadığı bulunmuştur. Ancak ibadet boyutu ve

genel dindarlık boyutunda cinsiyet değişkeni ile anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Buna göre cinsiyetin, araştırmaya katılan öğrencilerin dindarlık algı düzeyi puanlarını etkileyen bir faktör olduğu inanç boyutu hariç ibadet ve genel dindarlık boyutu için söylenebilir.

Elde edilen bu verilere göre cinsiyete göre genel dindarlık algı düzeyleri karşılaştırıldığında kadınların ortalamasının ($x=4,40$) erkeklerin ortalamasından ($x= 4,24$) anlamlılık düzeyinde daha yüksek olduğu görülmektedir. İbadet boyutunda da kadın ortalamasının ($x=4,05$) erkek ortalamasından ($x=3,77$) anlamlılık düzeyinde daha yüksek olduğu tespit edilmektedir. Ancak inanç boyutunda kadın ortalaması ile erkek ortalaması karşılaştırıldığında anlamlılık düzeyinde bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

Araştırmamızın bu verileri değerlendirildiğinde “Cinsiyet değişkeni dindarlık algı düzeyini etkilemektedir. Kadınlar dindarlık algı düzeyinin genel ve alt boyutlarında erkeklere göre daha yüksek ortalamaya sahiptirler.” şeklindeki hipotezimizin kısmen doğrulandığı görülmektedir.

Dini pratikleri yerine getirme bakımından cinsiyet değişkeni ile dindarlık algı düzeyi arasındaki çapraz ilişkiye bakan araştırmaların bir kısmında erkeklerle kadınlar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. (Taştan, Kuşat, & Çelik, 2001, s. 180) Bu araştırmaya göre kadınların dini pratikleri yerine getirme oranı erkeklerden daha yüksektir. Ancak bu anlamlılık inanç boyutu için söz konusu olmamaktadır. İnanç-bilgi boyutunda erkeklerle kadınların birbirine çok yakın puanlara sahip olması dindarlığın inanç etkisinde eşitliğin olduğu yorumuna yol açabilir. Ancak dini ritüelleri yerine getirme konusunda kadınların erkeklere nazaran daha hassas davrandığı da bu veriler ışığında söylenebilir. Bu araştırma Malatya İnönü Üniversitesi öğrencileri arasında yapıldığı için Malatya ve çevresinin dindarlık düzeyi incelendiğinde cinsiyete göre dindarlığın anlamlı derecede farklılaştığını gösteren bilimsel çalışmalara rastlanabildiği gibi kadınların erkeklere göre daha dindar olduğu sonucunu ortaya koyan bilimsel çalışmalara da rastlanmaktadır (Soyak, 2013, s. 40; Demir, 2017, s. 54).

İnanç boyutu verileri yorumlandığında kadın ve erkeklerin birbirine yakın ortalamaya sahip olması ister ibadet etsinler ister etmesinler, gençlerin dinin etkisini canlı bir şekilde hissettikleri bunun da İslam dininin sosyo-kültürel yapıyla harmanlanmasından yani toplumsal yapıda din ile kültürün sarmaş dolaş bir halde bulunmasından kaynaklandığı söylenmektedir (Yapıcı, 2006, s. 87). Kadın olsun erkek olsun bireylerin dindarlığının tek bir boyutla değil her bir boyutun etkisiyle ortaya çıkan bir durum olduğu hususu üzerinde özellikle durmak gerekmektedir.

2.3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dindarlık Algı Düzeyi Puanlarının, Fakültelere Göre Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğrencilerin dindarlık algı düzeyleri arasında fakültelere göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (Anova) yapılmıştır. Öğrencilerin fakültelere göre ortalama ve standart sapmaları tablo 3'te verilmiştir. Araştırmamızda fakültelere göre dindarlık algı düzeyinin farklılık gösterdiği hipotez olarak ileri sürülmüştür.

Tablo 3: Fakülteleere Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dindarlık Algı Düzeyi ve Boyutları Puanlarına İlişkin Ortalama ve Standart Sapmalar

	Fakülte	N	\bar{X}	Ss
İnanç Boyutu	Eğitim Fakültesi	95	4,6797	,63742
	İlahiyat Fakültesi	105	4,8463	,20173
	Hukuk Fakültesi	67	4,6098	,52788
	Mühendislik Fakültesi	94	4,6717	,54864
	Fen-Edebiyat Fakültesi	97	4,8454	,29714
	Toplam	458	4,7411	,47120
İbadet Boyutu	Eğitim Fakültesi	95	3,9414	,91840
	İlahiyat Fakültesi	105	4,2816	,49307
	Hukuk Fakültesi	67	3,6930	,89292
	Mühendislik Fakültesi	94	3,6854	,80882
	Fen-Edebiyat Fakültesi	97	4,0029	,73684
	Toplam	458	3,9435	,80067
Dindarlık Genel	Eğitim Fakültesi	95	4,3105	,72610
	İlahiyat Fakültesi	105	4,5639	,29566
	Hukuk Fakültesi	67	4,1514	,65199
	Mühendislik Fakültesi	94	4,1786	,60180
	Fen-Edebiyat Fakültesi	97	4,4242	,45008
	Toplam	458	4,3423	,57425

Araştırmaya katılan öğrencilerin fakülteleere göre dindarlık algı düzeylerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Fakülteleere Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dindarlık Algı Düzeyi Puanlarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
İnanç Boyutu	Gruplar arası	4,181	4	1,045	4,867	,001
	Grup içi	97,285	453	,215		
	Toplam	101,466	457			
İbadet Boyutu	Gruplar arası	22,815	4	5,704	9,564	,000
	Grup içi	270,154	453	,596		
	Toplam	292,969	457			
Genel Dindarlık	Gruplar arası	10,866	4	2,717	8,800	,000
	Grup içi	139,834	453	,309		
	Toplam	150,700	457			

*p<0,05 **p<0,01 ***p<0,001

Araştırmaya katılan öğrencilerin dindarlık algı düzeyleri puanlarının fakülteleere göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA)

sonucunda aradaki farkın üç boyutta da $p < 0,5$ düzeyinde anlamlı olduğu bulunmuştur. Farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden “Scheffe” testi uygulanmış ve İlahiyat Fakültesinde okuyan öğrencilerin dindarlık algı düzeyi puanlarının diğer fakültelere göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Yine elde edilen bu verilerde her üç boyutta da İlahiyat Fakültesi puanlarına en yakın olan fakülte Fen Edebiyat Fakültesi olurken en uzak puana sahip olan fakülte ise Hukuk Fakültesi olmuştur. İnanç boyutunda İlahiyat Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesinin puanlarının birbirlerine hemen hemen eşit olması dikkat çekicidir. Yine bu araştırma verilerinde her fakültenin ibadet boyutu puanlarının inanç boyutuna göre düştüğü görülürken bu durumun İlahiyat Fakültesi öğrencilerinde de geçerli olduğu kayda değer sonuçlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Elde edilen bu verilerde fakülteler arasında dindarlık algı düzeyi bakımından üç boyutta da İlahiyat Fakültesi puanlarının yüksek olması alınan yüksek seviyede din öğretiminden kaynaklandığı söylenebilir. Benzer çalışmalarda elde edilen sonuçlarda da İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin dindarlık puanlarının yüksek olması beklenen bir sonuçtur. İbadet boyutu ve genel dindarlık puan ortalamalarına bakıldığında “Öğrenim görülen fakülteye göre dindarlık algı düzeyi farklılık göstermektedir.” hipotezimiz doğrulanmaktadır. Ancak inanç boyutundaki puan ortalamalarına bakıldığında İlahiyat ve Fen Edebiyat fakülteleri puanlarının birbirlerine eşit olması bu hipotezimizi çürütmektedir. Dolayısıyla fakülteler arası dindarlık algı düzeyi puan ortalamalarının birbirleriyle farklılık göstermesi inanç boyutu için anlamlı bulunmamaktadır.

2.4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dindarlık Algı Düzeyleri Puanlarının, Buldukları Sınıflara Göre Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğrencilerin dindarlık algı düzeyi puanları arasında, buldukları sınıfa göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar arası t-testi yapılmıştır. Analize ilişkin t-testi sonuçları tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5: Buldukları Sınıfa Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dindarlık Algı Düzeyi Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları

	Sınıf	N	\bar{X}	Ss	t	P
İnanç Boyutu	1. Sınıf	195	4,7370	,49018	,001	,872
	4. Sınıf	263	4,7442	,45754		
İbadet Boyutu	1. Sınıf	195	3,9890	,79855	,021	,296
	4. Sınıf	263	3,9098	,80209		
Genel Dindarlık	1. Sınıf	195	4,3630	,57223	,022	,508
	4. Sınıf	263	4,3270	,57635		

* $p < 0,05$

** $p < 0,01$

*** $p < 0,001$

Araştırmaya katılan öğrencilerin dindarlık algı düzeyleri puanlarının buldukları sınıflara göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan bağımsız örneklem için t-testi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p > 0,05$).

Bu verilere göre “Öğrenim görülen sınıf düzeyi dindarlık algı düzeyi üzerinde farka yol açmaktadır. Üst sınıflarda okuyan öğrenciler alt sınıflara nazaran daha yüksek ortalamalara sahiptir.” şeklindeki hipotezimiz doğrulanmamaktadır. Üst sınıflara doğru gidildikçe bilinçlenme ve dine karşı eğilim düzeyinin artacağı öngörüldüğü için hipotez de buna uygun bir şekilde oluşturulmuştur. Ancak elde edilen verilere göre öğrencilerin sınıf düzeyine göre dindarlık algı düzeylerinde herhangi bir farklılık oluşmamaktadır.

Dördüncü sınıf öğrencilerinin algı düzeylerinin ibadet ve genel dindarlık boyutlarında birinci sınıf öğrencilerine göre az da olsa yüksek olduğu görülmektedir. Ancak inanç boyutunda birinci sınıf öğrencilerinin algı düzeyi puanı daha yüksek bulunmaktadır. Gruplar arasındaki ilişki anlamlılık kazanmadığından sınıf düzeylerine göre herhangi bir değerlendirme yapmak güç bir durumdur. İlahiyat fakültesi 1. ve 4. sınıf öğrencileri arasında puan farkına bakıldığında aralarındaki fark istatistiki olarak anlamlı olmasa da 4. sınıf öğrencilerinin puan ortalamalarının daha yüksek çıktığı görülmektedir. İlahiyat fakültelerinde alınan din eğitimine bakıldığında üst sınıflara doğru dindarlık düzeylerinde bir artışın olması beklenebilir.

2.5. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dindarlık Algı Düzeyleri Puanlarının, Yerleşim Yeri Durumuna Göre Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğrencilerin dindarlık algı düzeyi puanları arasında, büyüdüğü yere göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar arası t-testi yapılmıştır. Analize ilişkin t-testi sonuçları tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6: Yerleşim Yerine Göre Öğrencilerin Dindarlık Algı Düzeyi Puan Ortalamalarına İlişkin t-testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	P
İnanç Boyutu	İlçe, Köy, Kasaba	123	4,8095	0,43	5,340	0,67
	Şehir, Büyükşehir	315	4,7179	0,51	2,721	0,29
İbadet Boyutu	İlçe, Köy, Kasaba	123	4,0790	0,76	4,591	0,23
	Şehir, Büyükşehir	315	4,4443	0,82		
Genel Dindarlık	İlçe, Köy, Kasaba	123	4,3048	0,55		
	Şehir, Büyükşehir	315	4,4443	0,59		

*p<0.05

**p<0.01

***p<0.001

Araştırmaya katılan öğrencilerin dindarlık algı düzeylerinin büyüdüğü yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız örneklem t-testi sonucunda aradaki farkın ibadet ve genel dindarlık boyutunda anlamlı olduğu inanç boyutunda

aradaki farkın anlamlı olmadığı görülmüştür. İlçe, köy, kasabada yaşayan katılımcıların ibadet ve genel dindarlık algı düzeyi şehir veya büyükşehirde yaşayanlara göre daha yüksektir. Buna göre küçük yerleşim yerlerinde yaşayan katılımcıların şehir veya büyükşehirlerde yaşayan katılımcılara göre daha dindar olduğu ve daha çok dini pratikleri yerine getirdiği söylenebilir. İnanç boyutunda her ne kadar anlamlı bir ilişki bulunmadıysa da ilçe, köy, kasabada yaşayanların inanç boyutundaki ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Tespit edilen bu sonuçlara göre “Yerleşim yeri dindarlık algı düzeyinde bir farklılığa neden olmaktadır. Şehirde yaşayanlar, köy ve kasabalarda yaşayanlara göre daha az ortalamalara sahiptir.” şeklindeki hipotezimizin doğrulandığı görülmektedir.

2.6. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dindarlık Algı Düzeyleri Puanlarının, Öğrenim Hayatı Boyunca Barındığı Yere Göre Karşılaştırılması

Araştırmaya katılan öğrencilerin dindarlık algı düzeyi puanları arasında, barındığı yere göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Üniversite eğitimi boyunca barındığı yere ilişkin katılımcıların ortalama ve standart sapmaları tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Üniversite Eğitimi Süresince Barındığı Yere Göre Öğrencilerin Dindarlık Algı Düzeyi

		Puanlarına İlişkim Ortalama ve Standart Sapma Puanları		
	Barındığı Yer	N	\bar{X}	Ss
İnanç Boyutu	Ailesiyle	179	4,8222	,31173
	Devlet Yurdunda	77	4,6790	,48509
	Özel Yurtta	56	4,6327	,68260
	Evde Arkadaşlarla	121	4,7341	,47298
	Diğer	25	4,5829	,72483
	Toplam	458	4,7411	,47120
İbadet Boyutu	Ailesiyle	179	4,0394	,71618
	Devlet Yurdunda	77	3,8423	,79492
	Özel Yurtta	56	3,7500	,93470
	Evde Arkadaşlarla	121	4,0026	,77928
	Diğer	25	3,6971	1,06850
	Toplam	458	3,9435	,80067
Genel Dindarlık	Ailesiyle	179	4,4308	,44207
	Devlet Yurdunda	77	4,2607	,58269
	Özel Yurtta	56	4,1913	,75065
	Evde Arkadaşlarla	121	4,3684	,56700
	Diğer	25	4,1400	,86097
	Toplam	458	4,3423	,57425

Üniversite eğitimi süresince barındığı yere göre araştırmaya katılan öğrencilerin dindarlık algı düzeylerine ilişkin tek yönlü varyans analizi (Anova) sonuçları tablo8 ’de verilmiştir.

Tablo 8: Üniversite Eğitimi Süresince Barındığı Yere Göre Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Dindarlık Algı Düzeylerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
İnanç Boyutu	Gruplar arası	2,848	4	,712	3,271	,012
	Grup içi	98,618	453	,218		
	Toplam	101,466	457			
İbadet Boyutu	Gruplar arası	6,548	4	1,637	2,589	,036
	Grup içi	286,421	453	,632		
	Toplam	292,969	457			
Genel Dindarlık	Gruplar arası	4,390	4	1,098	3,398	,009
	Grup içi	146,310	453	,323		
	Toplam	150,700	457			

*p<0,05 **p<0,01 ***p<0,001

Araştırmaya katılan öğrencilerin dindarlık algı düzeyleri puanlarının üniversite öğrenimi boyunca barındığı yere göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda aradaki farkın üç boyutta da p<0,5 düzeyinde anlamlı olduğu bulunmuştur. Farkın hangi ortalamalar arasında olduğunu belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden “Scheffe” testi uygulanmış ve üniversite öğrenimi boyunca ailesiyle birlikte kalan öğrencilerin dindarlık algı düzeyi puanlarının yurttan veya özel evlerde kalanlara göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Elde edilen bu verilerle “Katılımcıların öğrenim hayatı boyunca barındığı yer ile dindarlık algı düzeyi arasında farklılık bulunmaktadır. Ailesiyle kalanların dindarlık algı düzeyleri diğer değişkenlere göre daha yüksek ortalamaya sahiptir.” şeklindeki hipotezimizin doğrulandığı görülmektedir.

Her öğrencinin yaşadığı şehirde üniversite okumadığı göz önünde bulundurulduğunda ikinci en yüksek puana hangi değişkenin sahip olduğu bizim için önemlidir. Bu durumda ailesiyle birlikte kalanların dışında dindarlık algı düzeyi puanı en yüksek olan öğrenciler arkadaşlarıyla beraber evde kalan öğrencilerdir. Öğrencilerin birinci önceliklerinin uyum sağlayacağı kişilerle aynı evde kalmak olduğu düşünüldüğünde evlerde kalanların kendi değer ve dini inançlarını diğer değişkenlere nazaran daha kolay muhafaza ettiği söylenebilir.

Ulaşılan bu verilerde her üç boyutta da en az puana sahip olan değişken “diğer” seçeneği işaretleyenler ve özel yurtlarda kalanlar olmuştur. Üç boyutta da aynı sonuçların tespit edilmesi öğrencilerin kendi ruh dünyalarına uygun insanlarla kaldığını ve her düşünceden öğrencilerin kaldığı özel yurtların bu homojenliği sağlanmadığını göstermektedir.

3. Sonuç

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin bazı demografik değişkenlere göre dindarlık algılarını ele almaktadır. Bu çalışmada kullanılan dindarlık algı ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmış, ölçeğin dindarlık algılarını ölçmeye kabiliyetli bir ölçek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada yapılan t-test, ANOVA gibi analizlerde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır.

Bu araştırma İnönü Üniversitesi'nde farklı fakültelerde eğitime devam eden 458 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 273 kadın ve 185 erkek katılmıştır. Araştırma hem genel dindarlık algı düzeyini hem de alt boyutlar olan inanç ve ibadet boyutlarının algı düzeylerini ölçmektedir.

Araştırma verilerinde elde edilen bulgulara göre katılımcıların genel dindarlık algı düzeylerinin $x=4,34$ ortalama ile iyi seviyede olduğu, inanç boyutu algı düzeyinin $x=4,74$ ortalama ile daha yüksek bir düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Buna mukabil ibadet boyutunda $x= 3,94$ ortalamayla diğer boyutlara göre daha düşük bir seviyenin olduğu görülmektedir. Buna göre katılımcıların kendilerini dindar kabul ettiği ve inanç boyutunda da kendilerini yetkin hissettiği ancak inancın pratiğe dönüştüğü ibadet boyutunda kendilerini yeterli görmediği anlaşılmaktadır. Bir diğer açıklamayla bireylerin inanç sisteminin uygulamaya dönük tarafını ihmal ettiği sonucu çıkarılabilirken aynı zamanda uygulamaya dönük tarafın eksik olmasına rağmen genel dindarlık algı düzeyinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılabilir. Genelde eğitim özelde de din eğitimi çerçevesinde düşünüldüğünde bireylerin özellikle din karşısında yetkinliklerini oluştururken tüm boyutların dini kriterler çerçevesinde bir zemine oturtulması gerektiği anlaşılmaktadır.

Araştırmanın bir diğer sorusu cinsiyete göre kadınlarla erkekler arasında dindarlık algı düzeyinin farklılaşıp farklılaşmadığıdır. Yapılan t-testi sonucunda kadınlarla erkekler arasında dindarlık algı düzeyinin inanç boyutunda herhangi bir anlamlı ilişki bulunmazken ibadet boyutu ve genel dindarlık algı düzeyi boyutunda anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yapılan analizde ibadet boyutunda kadınlar $x=4,05$ ortalamayla erkeklere göre $x=3,77$ kendilerini daha yeterli görmektedir. Bunun gibi genel dindarlık algı düzeyinde de kadınlar $x=4,40$ ortalamayla erkeklere göre $x=4,24$ daha yüksek puan almışlardır. İnanç boyutunda her ne kadar anlamlı bir ilişki bulunmasa da kadınların ortalamasının erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Kadınların dindarlık ortalamasının erkeklerden daha yüksek olması kadınların kendi doğası içinde sorumluluk duygularını erkeklerden daha fazla hissetmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Erkeklerin daha çok bağımsız ve özgüven duygusuyla yetiştirilmesi yaşamı boyunca dinin pratik boyutuna az önem vermesine yol açabilir. Dindarlığın sadece bir boyutla açıklanacak bir durum olmadığı göz önünde bulundurulduğunda her iki boyutun beraberce değerlendirilmesi gerektiği hususu ön plana çıkmaktadır ki bu araştırmada da genel dindarlık algı düzeyi bakımından kadınların erkeklere nazaran daha yüksek puanlara sahip olduğu görülmektedir.

Yapılan bir diğer analiz, fakülteler arasında dindarlık algı düzeyinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı hususudur. Araştırmadaki bulgulara göre İlahiyat Fakültesi öğrencileri inanç boyutunda $x= 4,84$ ibadet boyutunda 4,28 ve genel dindarlık algı düzeyinde $x=4,56$ ortalamayla diğer fakültele göre daha yüksek puan sahiptir. Ancak sadece inanç boyutunda İlahiyat ile Fen Edebiyat Fakültesi puan ortalamalarının eşit olduğu görülmektedir. Araştırmada elde edilen verilere göre din eğitimi ortaöğretim ve yükseköğretimde sürekli bir şekilde alan İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin dindarlık algı düzeyi puanları Fen Edebiyat Fakültesi hariç olmak üzere diğer fakültele göre daha yüksek çıkmaktadır. Her bir boyutta İlahiyat fakültesine en yakın puana sahip fakülte, Fen Edebiyat Fakültesi olurken en düşük puana sahip fakülte Hukuk Fakültesi öğrencileridir. İlahiyat fakültesi öğrencileri de dâhil olmak üzere bütün fakülte öğrencilerinin ibadet boyutunda diğer boyutlara göre daha az puana sahip olması dikkat çekici bir durumdur. Dinin uygulama sahasında öğrencilerin tümü aynı izlenimi vermektedir. Fakültele göre İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin dindarlık algı düzeyi puanlarının diğer

fakülterlere göre daha yüksek çıkması İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin ortaöğretim ve yükseköğretimde aldığı din eğitimi ile açıklanabilir. Bu araştırmanın verilerine göre diğer fakülte müfredatları için en azından ahlak eğitimi derslerine yer verilmesi bir ihtiyaç olarak kendini hissettirmektedir. Kendisini özellikle inanç boyutunda dindar olarak kabul eden bir kitlenin din eğitimi ve öğretimi konusunda başka ölçeklerle de ihtiyaç analizinin yapılması düşünülebilir.

Araştırmada analizi yapılan bir diğer husus sınıf düzeyine göre dindarlık algı düzeyinin farklılaşp farklılaşmadığı sorusudur. Araştırmada elde edilen bulgulara göre sınıf düzeyi bakımından öğrencilerin dindarlık algı düzeylerinde herhangi bir farklılaşma olmamaktadır. Bu veriler ışığında dindarlık algı düzeyinin sınıf düzeyine göre değişmediği anlaşılmaktadır.

Araştırmada katılımcıların yerleşim yerlerinin dindarlık algı düzeyleri üzerinde değişiklik oluşturacak kadar bir etkiye sahip olup olmadığı merak edilmiştir. Elde edilen verilere göre köy ve kasaba gibi küçük yerleşim yerlerinde oturanların dindarlık algı düzeylerinin şehirde yaşayanlara göre daha yüksek çıkmaktadır. Köy ve kasabada yaşayanların genel dindarlık ve ibadet boyutunda şehirde yaşayanlara göre daha yüksek çıkması anlamlı bulunurken inanç boyutunda anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu duruma göre küçük yerleşim yerlerinde yaşayanların şehirde yaşayanlara göre dini değerlere daha çok muhafazakâr davrandığı sonucu çıkarılabilir. Şehirlerin yaşam ve sosyo-ekonomik şartlarının bireylerin değer önceliklerini değiştirdiği yorumu da yapılabilir.

Üniversite öğrencilerinin öğrenim hayatı boyunca barındığı yere göre dindarlık algı düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığı bu araştırmada sorgulanan bir diğer problemidir. Yapılan analizde öğrencilerin barındığı yere göre dindarlık algı düzeyinin farklılaştığı bir diğer deyişle dindarlık algı düzeyi ile öğrenim hayatı boyunca barınan yer arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğrenim hayatı boyunca ailesiyle birlikte kalan öğrenciler genel dindarlık algı düzeyi, inanç ve ibadet boyutunda daha yüksek ortalamaya sahiptirler. Diğer değişkenlere bakıldığında bir evde arkadaşıyla beraber kalanların üç boyutta elde ettiği ortalama puanlar ikinci sırada yer alırken en az ortalamaya sahip olanlar ise özel yurttaki kalanlar olmuştur. Üniversite öğrenim hayatı boyunca ailesiyle birlikte kalan öğrencilerin dindarlık algı düzeyleri puanlarının yüksek olması, aile kurumunun bireyin inanç sistemi üzerindeki etkisini de göstermektedir. Bu durum ailede din eğitiminin önemine bir kez daha dikkat çekmektedir. Yani ailede verilen din eğitimi her zaman bireyin kişisel ve sosyal hayatında birinci etken faktördür.

Bu araştırmada dindarlık algı düzeyi bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Yapılan analizlerde yükseköğretimde okuyan gençlerin dindarlık algı düzeyleri ile ilgili bir fikir sunmaktadır. Özetle gençlerin dindarlık algı düzeylerinin iyi sayılabilecek bir düzeyde olduğu, aynı şekilde inanç boyutunda da dinin etkisini hissetme gücünün iyi düzeyde olduğu ancak ibadet boyutunda birçok bağımsız değişken açısından incelendiğinde nispeten daha düşük bir düzeyin olduğu söylenebilir.

Dinin bilgi ve davranış boyutuyla anlaşılması ve bunun hayatta bilişsel, duyuşsal ve davranışsal değişiklik meydana getirmesi olarak tanımlanan din eğitimi, insanın doğuştan gelen inanma içgüdüünün eğitilmesidir. Din eğitimi bu anlamda insanın varlığının bütünü ile ilgilenir. Bu bütünlük içerisinde insanı tanıyabilmek için bu tür araştırmaların daha çok yapılması önemlidir.

Bu araştırmada elde edilen veriler, kullanılan ölçekler ve araştırma grubu ile sınırlıdır. Kuşkusuz gençlerin dindarlık algı düzeylerini etkileyen daha farklı faktörlerden söz edilebilir. Bu araştırmada

sayılı hipotezlerden yola çıkarak gençlerin algıladığı veya hissettiği din olgusunda kendilerini konumlandığı pozisyonu tespit etmek amaçlanmıştır. Toplumun bütün kesimlerinin dini kanaat ve tutumlarının anlaşılması, psikolojik ve sosyolojik açıdan daha nitelikli bir toplumun oluşmasına katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Allport, G. W. (2004). *Birey ve Dini*. (Çev. Bilal Sambur). İstanbul: İnsan Yay.
- Arslan, H. (2011). Dindarlık Boyutları, Algıları Ve Uygulamaları. *Hikmet Yurdu Düşünce – Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 4(7), 39-61.
- Ayhan, H. (1999). Cumhuriyet Dönemi Din Eğitime Genel Bakış. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. Cumhuriyetin 75. Yıldönümüne Armağan Özel Sayı*. Ankara.
- Ayten, A. (2005). Kendini Gerçekleştirme ve Dindarlık. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29(2), 185-204.
- Ayten, A., & Yıldız, R. (2016). Dindarlık, Hayat Memnuniyeti İlişkisinde Dini Başa Çıkmanın Rolü Nedir? Emekliler Üzerine Bir Araştırma. *Din Bilimleri Akademik Araştırmalar Dergisi*, 16(1), 281-308.
- Bilhan, S. (1990). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yay.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Cafoğlu, Z., & Akar, Ö. (2007). Üniversitelerde Ahlaki Değerlerin Davranışa Yansımalarının Oluşturduğu Örgüt İkliminin Algılanması. *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*, Ed.: Recep Kaymakcan & v.d. İstanbul: Dem Yay.
- Cebeci, S. (1996). Eğitim Felsefesine Toplumcu Bir Yaklaşım. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*(2).
- Clark, W. H. (2004). *Birey ve Din: Din Psikolojisine Yeni Arayışlar*. (Der. Ali Rıza Aydın). İstanbul: İnsan Yay.
- Demir, M. (2017). Dindarlık Yardımseverlik İlişkisi (Malatya Örneği). *İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Ev, H. (2005). Yükseköğretimde Din Eğitimi. *Din Eğitimi*. 5. bs. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Günay, Ü., & Çelik, C. (2006). *Dindarlığın Sosyo-Psikolojisi*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Hayta, A. (2000). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin İbadet ve Ruh Sağlığı (Psiko-Sosyal Uyum) İlişkisi Üzerine Bir İnceleme. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9).
- Horozcu, Ü. (2019). Dindarlara Yönelik Algı Ölçeğinin Geliştirilmesi: Güvenirlik Geçerlik Çalışması. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 19(2), 425-451.
- Kızılgöç, M. (2016). Dindarlık Üzerine Meta-Analitik Bir Çalışma Doğu Karadeniz Örneği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 5(4), 1143-1163.
- Koç, M. (2017). Dindarlığın Oluşumuna Din eğitiminin Psiko-Pedagojik Katkıları: 'Değer-Yoksun Dindarlık' Tipolojisi Bakımından Teorik Bir Yaklaşım. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(33), 87-138.
- Mehmedoğlu, Y. (2005). *Erişkin Bireyin Kendilik Bilinci*. İstanbul: Dem Yay.
- Oruç, C. (2014). *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi* (2. bs.). İstanbul: Dem Yay.

- Soyak, E. (2013). Popüler Dindarlık Düzeyinin Din Sosyolojisi Açısından İncelenmesi (Battalgazi Örneği). *İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Taştan, A., Kuşat, A., & Çelik, C. (2001). Üniversite Düzeyinde Din Öğretimi Alan Öğrencilerde Eğitim Sürecinde Oluşan Tutum ve Davranış Değişiklikleri (Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği). *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(11), 169-192.
- Yapıcı, A. (2006). Yeni Bir Dindarlık Ölçeği ve Üniversiteli Gençlerin Dinin Etkisini Hissetme Düzeyi: Çukurova Üniversitesi Örneği. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6(1), 65-115.